

po naši Avstriji sam že na stotine otrok ali podružnic. Bistroumni Bismark je dobro vedel, da ima, če svoj namen naj doseže, pred vsem se lotiti najnežnejše mladine, in tako ima »Nemški šulverein« zraven že gori navedenih namenov še posebni namen, da lovi in nosi slovansko deco v prusko žrelo. Ta namen doseže s tem, da se otroci poučujejo le v nemškem jeziku, in vzgajajo v pruskim duhu. V »Slov. Gospodarju« se je o delovanju »šulvereina« pisalo že toliko, da je lahko poučen vsak, kdor resnici ni mašil ušes. Zato smemo biti kratki. V prvih desetih letih dohajalo je avstrijskim podružnicam čez dva milijona goldinarjev, število udov pa naraslo na 120.000; sedaj društvo zopet nazaduje. Vlada naša je »šulverein« podpirala in ga še podpira, kolikor ga more. Prebivalci Slov. Štajarja se še gotovo spominjajo, kako je svoje dni c. kr. profesor Nagele noč in dan letal in govoril in lovil ljudstvo ter snoval podružnice in šole; pri večjih zborovanjih je društvenike s svojo prisotnostjo počaščeval ali c. kr. okrajni glavar sam, ali njegov namestnik, ter zbrane v imenu visoke vlade veselijem pozdravljaj. Naše ljudstvo je večinoma verjelo, svojih pravih prijateljev pa ne slušalo, in tako so podružnice rastle kakor gobe po toplem dežju. Dobro tudi vedo čitatelji »Slovenskega Gospodarja«, kako očetovsko skrbi vlada za one šulvereinske šole, katerim se pri sedanjih denarni suši šulvereinske kase godi slabo, ali katerih ljudstvo ne mara, kakor n. pr. na Slatini. Vseh rekurzov, kolikor jih je sploh mogoče, je vsikdar treba, da se ljudstvo takih šol obrani. Vlada je torej vselej pomagala, da se je slovensko ljudstvo burilo in pruševalo, pa tudi trpela, da se je denarno sleparilo. Kajti vlada dobro ve, da daja »šulverein« za stavbo novih šol denar le na posodo, ne pa kot dar, kakor je po pruskih osleparjeno ljudstvo mislilo, in vendar je vsikdar molčala. Škoda, katero je »Nemški šulverein« do današnjega dne povzročil, je neizmerna. Koliko naših otrok je padlo v prusko žrelo, koliko našega ljudstva je neozdravno okužil pruski duh! Zadnji čas je seme jelo čvrsto poganjati iz zemlje, in slovensko ljudstvo spreha strah pred sadom, ali setev se ne da več pokončati.

Modri domoljubi so nakane »Nemškega šulvereina« zdavna spoznali, ljudstvo svarili, pa tudi poskrbeli, da se reši, kolikor se po naših močeh da; osnovali so leta 1885. »Družbo sv. Cirila in Metoda«, ki naj bi skrbela za slovensko šolstvo po vseh pokrajinah slovenskega jezika. Ni nam treba razpravljati, kako ta družba deluje, ker vsak to lahko izve iz letošnjega Koledarja »Družbe sv. Mohorja«, kjer imamo zanesljivo pregledno poročilo na straneh 68. do 72. Kdor je je že čital, naj je čita še jedenkrat; kdor ga še pa ni čital, naj ga čita dvakrat. Čemu? Da bi družba pridobila večje število podpornikov. Kdor vam družbo črni, ne verujte mu! Družbi je namen, na vso moč skrbeti za to, da ne izgine izmed naše mladine sveta vera in materni slovenski jezik. Družba sv. Cirila in Metoda odvrta torej otroke slovenskih starišev od takih otroških vrtov in od takih šol, kjer se ne spoštuje katoliška vera in slovenski jezik. Odvrta jih s tem, da jim pomaga z obleko, s hrano, z bukvami in z drugimi darovi. Društvo nadalje podpira domače šole z denarji, knjigami, učili in učnimi pripomočki ter daje na svetlo za mladino prelepe knjižice; podpira tudi dijaške kuhinje v Mariboru, v Ptujju, v Celju itd., koder dobivajo ubožni slovenski dijaki brezplačno hrano; podpira pa tudi z darili in brezobrestnimi posojili snovanje novih šol ob jezikovnih mejah; da celo na svojo roko vzdržuje poštene otroške vrtove in ljudske šole po takih krajih, kjer so otroci ubožnih starišev najboljše v nevarnosti, da se potujčijo. Kdor vam pravi, da društvo brani, da bi se otroci učili nemški, ta laže in obrekuje. Društvo hoče, kakor menda

vsak pameten in pošten detoljub, da se otroci tudi drugega jezika učé, ako in kolikor jim ga je za prihodnost treba; toda predmeti, ki se učé v to, da pripomorejo otroku k večni sreči, da mu blažijo srce, bistrijo um, krepijo voljo in ga zalagajo z znanostimi, kakor veronauk, pouk v materinščini, zemljepisje, zgodovina, prirodopisje, računstvo i. dr. naj se učé v maternem jeziku. Če se otroci učijo le tuje jim blažene nemščine, se ves čas potratijo za njo, in imajo otroci, kadar stopijo iz šole, mrzla srca in prazne glave in nemški tudi kaj malo znajo. Človek tudi dandanes ne more na svetu izhajati, če zna le malo nemščine klatiti, družega pa nič; zraven tega pa so taki reveži surovega, sprijenega srca ter zaničujejo vero in svoje lastne slovenske stariše.

Podpirajte torej prelepo družbo sv. Cirila in Metoda, kolikor morete! Pomislite, da je »Nemški šulverein« v prvih desetih letih nabral čez 2 milijona, naša družba pa 142.151 goldinarjev. Res je, da se ta 2 milijona nista porabila le za Slovence, res je, da »šulverein« hira, dočim naša družba napreduje ter je nabrala leta 1895. že 21.951 gld., res je, da smo revni, ali res je pa tudi, da je taka svota za naše potrebe vse premajhna in da bi mi lahko storili še več, kakor storimo. Ali bi n. pr. ne mogel vsak Mohorjan svojemu goldinarju pridjati jeden krajcar za družbo sv. Cirila in Metoda? To družbo lahko podpira vsak, ker se sprejme tudi najmanjši dar. Posebno pa se spominjajte, kadar vas je več zbranih, tako na primicijah, pri ženitovanjih, pri pogrebih, pri gostijah, pri zborovanjih itd. Spominjajte se je tudi o godovih, o novem letu in pri drugih prilikah. Nastavljajte po gostilnicah in sobah bralnih društev nabiralnike, sploh iščite prilik in virov, da naši družbi kaj priteče. Končno stori bogoljubno delo gotovo tudi isti, ki je ne pozabi v svoji oporoki. Darila pa, kakor tudi prošnje in pisma naj se pošiljajo pod naslovom: »Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«.

Torej vsak po svoji moči, ali vsak nekaj! »Kar more, to mož je storiti dolžan«, pravi naš pesnik; mi pa pristavimo: Kar velja o možu, velja tudi o narodu.

Cerkvene zadeve.

Nov veliki zvon pri Sv. Janžu na Dravskem polju.

Nepopisljiva radost obdaja človeško srce, ako sliši veseli glas svojih dragih, ali koliko veselje zavlada še v župniji, kjer se zglasi nov veliki zvon, kakor se je to zgodilo letos v naši župniji! Gospod župnik so pričeli z nabiro prostovoljnih darov po župniji. In res, v kratkem času se jim posreči ogromno svoto, tudi so sami veliko žrtvovali, za pri g. Samasi v Ljubljani naročeni zvon od faranov nabrati. Za svečanost, ko se novi zvon, kateri tehta 25 centov, v zvonik potegne, je bila določena nedelja dne 21. listopada. V soboto poprej se je odzvel zvon na postaji Rače in se dopeljal do podružnice sv. Marjete. Veličasten vsprejem so dokazali s tem vrli Šmargečani s strelom iz topičev. Temu družil se je strel pri tukajšnji župnijski cerkvi tako, da se je marsikateremu srce od veselja igralo, misleč, kakšno veselje še bode le jutri.

Veličastnejše bi se pač ta svečanost ne mogla obhajati, kakor se je v resnici. Veličasten prizor: cerkev dostojno znotraj okinčana, dobila je za tačas tudi zunaj drugo obliko. Zvonik od zemlje čez line je bil okrašen z vencii, katere so pletle marljiva dekleta, prostori in cesta okrašena z mlaji, s slavoloki, vse podobno velikemu

drevoredu. V nedeljo okoli 9. ure pripeljejo 4 čili konjiči nov z venci okrašen zvon pred župnijsko cerkev, katerega je z veseljem pozdravilo več tisoč src, kajti ta dan se je tukaj sešlo toliko ljudstva, kakor še ga tukaj nikoli ni bilo.

Zatem se je zvon v najlepšem redu pod vodstvom nekega gosp. stavbenega mojstra v zvonik obesil. Slavnostno pridigo so imeli gosp. župnik iz Cirkovec. Srčna jim hvala! Da se je to tako izredno izvršilo, je v prvi vrsti zasluga našega gosp. župnika. V imenu faranov jim kličem iz dna srca. »Živeli še mnogaja leta!« Priserčna hvala se izreka blagodušnemu gosp. grofu Dunaju, kateri je prav precej zdatno svoto za novi zvon podaril. Bog plati pa tudi vsem našim pridnim faranom!

Gospodarske stvari.

Sklepi I. avstrijskega kmečkega shoda na Dunaju.

(Dalje.)

II. Pogodba z Ogersko.

1. Zakon o pogodbi z Ogersko mora določiti, da se prispevki za stroške za zunanje zadeve in za okupacijske pokrajine jednako odmerijo za obe državni polovici, za skupno vojno pa po razmerju v vojni službujočih državljanov. 2. Vsi zastopniki kmečkih občin morajo zahtevati, da se določi kvota 56 : 44. 3. Dohodke na colnini mora vsaka polovica posebej imeti. 4. Trgovinska pogodba se ne sme skleniti za dobo desetih let, ampak le do decembra 1903. 5. V varstvo domačega kmetijstva ustanoviti se mora medcarinska meja za žito in žitne izdelke. 6. Mlinarsko obrt je treba takoj razveljaviti brez odškodnine napram Ogerski. 7. Blanco-termo-kupčija z žitom se mora strogo prepovedati. 8. Dovoljenje za skladanje blaga inozemskim osebam in firmam za nižjo ceno nego je deželanom mogoče, se mora prepovedati; isto tako se inozemskim firmam skladnine prosti čas ne sme čez tri dni na noben način podaljšati. 9. Inozemskim osebam in firmam se ne sme višja refakcija dovoliti, nego domačim. 10. Voznina za kmetijske produkte se mora v obeh državnih polovicah določiti po jednotnem kilometerskem tarifu. 11. Obe polovici se zavežeta vse pristojbinske doklade po medsebojnem sporazumljenju določiti. Statistična pristojbina mora takoj odpasti. 12. Izdelovanje in prodaja umetnega vina se mora v obeh državnih polovicah strogo zabraniti. 13. Jednaka postava mora urediti dohod blaga in zamenjanje domačih izdelkov s tujimi prepovedati. 14. Živinozdravniški predpisi se morajo v obeh drž. polovicah jednako uravnati ter skupno in vestno nadzirati. 15. Preskrbovanje živinske soli za znižano ceno domačim kmetovalcem se izroči tostranski vladi. 16. Pri obnovitvi bančnega privilegija se mora ozirati na interese kmetijstva in vpliv od ogerske strani z vsemi sredstvi zabraniti. 17. Za razsojevanje preprirov, bodisi radi colnine ali trgovine se ustanovi avstrijsko-ogersko razsodišče, katero obstoji iz parlamentarnega zastopstva obeh polovic; predseduje mu predsednik najvišjega skupnega računskega dvora. Razsodba tega sodišča je pravomočna; zoper njo se ne more pritožba vložiti.

(Dalje sledi.)

Važna naredba c. kr. finančnega in trgovinskega ministerstva z dne 26. nov. 1897 št. 272.

Od dne 1. januarja 1898. leta naprej sme in more vsakdo plačati dačo ali štibro ter pristojbine pri vseh davkarijah potom c. kr. poštnohranilničnega urada. Ta naredba ima ta pomen, da v bodoče ni treba

nikomur, kdor hoče ali mora plačati dačo ali štibro, hoditi v mesto ali trg k davkariji, da ni treba muditi dneva in tratiti denarja, ampak da se to lahko hitro, brez daljnega pota opravi pri vsakem c. kr. poštnem uradu. Samo do najbližnje c. kr. poste je treba iti, tu se dobijo za 5 kr. položni listi ali položnice, te se primerno izpolnijo — kar stori rad poštar sam tudi — položi denar in vse je gotovo.

Da se morejo na pošti položnice pravilno izpolniti, treba je vzeti plačilne bukvice seboj. S položnico je združena dopisnica, ta se mora tudi natanko izpolniti na pošti, ker na tej dobi plačnik pobotnico ali potrdilo od davkarije po pošti nazaj, da ve, da je prišel denar v prave roke.

Plačnik dobi tedaj na pošti za plačan denar prejemnico (empfangschein) in še posebno potrdilo od dotičnega urada, kateremu se je denar poslal.

Ko se denar na pošti položi, velja to tako, kakor če bi se bil štel v davkariji; obresti ne rastejo več, če znesek zadostuje. Ta nova naredba je velika dobrota in je le želeti, da bi se je vsi, ki imajo z davkarijo opraviti, tudi posluževali!

Sejmovi. Dne 11. decembra pri Sv. Lovrencu v Prošinu in v Poličanah (za svinje). Dne 13. decembra v Studenicah, Žalcu, Jurkloštru, pri Sv. Duhu na Stari gori in pri Sv. Petru pod Sv. gorami. Dne 14. dec. v Polju in Ljutomeru. Dne 15. dec. pri Sv. Križu na Slatini in v Imenem (za svinje). Dne 16. dec. na Bregu pri Ptuju (za svinje).

Dopisi.

Iz Gomilskega. (Shod kat. političnega društva). Radi neugodnega vremena je bilo prišlo le kakih 15—20 tujih udeležencev, pač pa so vrli možje iz domače vasi prišli v polnem številu. Po običajnem predsednikovem pozdravu je govoril g. živinozdravnik M. Jelovšek o umni živinoreji. Rekel je, da je živina za kmeta velik zaklad, katero mora sam skrbno gojiti, rediti in plemeniti, ne pa samo meštariti ž njo. Če jo sam redi, vé, kaj ima, če jo kupi, pa ne vé. K temu pa je treba prave volje in veselja. Gledati je treba pri živini zlasti na hlev, na mrvo, gnoj itd. Na to je g. živinozdravnik bolj podrobno govoril o hlevu. Rekel je, da v hlevu mora biti čist zrak, precej svetlobe, snaga in dober, raven pod, da živina more trdno in ravno stati. Paziti je treba zlasti tudi na tó, da scavnica ne gré v nič itd. — Drugi govornik, g. Kokelj, je govoril o združevanju kmečkega stanu. Rekel je, da je liberalizem glavni vzrok propada delavskih stanov; v trgih in mestih je moril in še mori obrtni, na deželi pa kmečki stan. Če hočejo kmetje, da bo bolje, se morajo sami združiti. V ta namen je govoril o Raiffeisenovih posojilnicah, o kmečkih zadrugah, o zavarovalnicah proti ognju in zlasti za govejo živino. Rekel je tudi, da bi za Savinjščane bilo največjega pomena, če bi mogli sezidati pivovarno na delnice. V tem oziru naj bi posnemali brate Čehe! Navzočih je bilo tudi nekaj mokračev, a so bili mirni, le po že zaključenem shodu je jeden malo pozabavljaj. Rekel je, da se duhovniki radi tega utikajo v socialne zadeve, da bi jim kaj v žep padlo. Nekateri navzoči pošteni možje so vsled tega dobro zavreli nad njim. Vse gospode pa, ki se brigajo za socialno preosnovo, prosimo, naj pošljejo svoj dobiček totemu mokraču, da si bo kupil pameti. Bil je tudi tega mnenja, da vsak naj ostane pri tem, kar je, na pr. čevljar pri kopitu. No zato damo mi totemu